

Florina-Laura NECULAI

**Cum ar arata o Europa
federala?**

*Un exercitiu de vizionarism pentru
tanara generatie*

Traducator:
Iulius Armand HONDRILA

Acest proiect de carte a fost realizat cu sprijinul tehnic si de know-how al **Uniunii Federalistilor Europeni (Union of European Federalists, UEF)**. Proiectul este finantat de catre Comisia Europeana, fara insa a reflecta opiniile acesteia.

© 2005 Florina-Laura Neculai

Imprimat la:
Mechelse Drukkerijen
Maanstraat 8, B-2800 Mechelen
Tel: + 32 (0)15/ 203519
Fax: + 32 (0)15/216334
[www. medru.be](http://www.medru.be)

*„O uniune federala europeana ar
trebui sa semene unei prajituri; un
singur strat daca lipseste, prajitura
isi pierde toata savoarea.”*

Mulumiri

Acest volum nu ar fi putut aparea fara sprijinul unor persoane si institutii carora as dori in mod deosebit sa le multumesc. Ii rog sa ma ierte pe toti cei pe care am omis sa-i mentionez, in ciuda ajutorului acordat.

As dori sa multumesc Uniunii Federalistilor Europeni (UEF) pentru asistenta tehnica si de know-how, precum si Agentiei Nationale pentru Tineret din Flandra (JINT) pentru creditul acordat acestui proiect.

As mai dori sa le multumesc Prof. Dusan Sidjanski, Prof. Giuliano Amato, Dr. Gilbert Casasus, Prof. Tanguy de Wilde, lui Richard Laming, John Parry si Prof. Sergio Pistone pentru amabilitatea cu care au acceptat sa parcurga manuscrisul acestei carti si sa il amelioreze prin propriile contributii.

As dori sa le multumesc lui Steven Everts, Fabrice Filliez and Charis Xirouchakis pentru interesantele conversatii politice ocazionate de acest proiect.

Pentru materialele privitoare la anumite state federale as dori sa multumesc lui Simone

Burkhart, Kristina Weich Hondrila, Iulius Hondrila si Beat Späth.

As mai dori sa multumesc dragilor mei prieteni Joan, Tom, Anna, Nick, Brad si Michael pentru sprijinul constant acordat pe toata durata acestui proiect. As dori sa aduc multumiri deosebite lui Nancy Norris pentru amabilitatea cu care a acceptat sa corecteze textul acestei carti. As mai dori sa-i multumesc lui Paule Dierens.

In cele din urma, dar nu in ultimul rand, as vrea sa le multumesc parintilor mei, Maria si Stefan, pentru dragostea si increderea lor, ca si pentru sprijinul constant si incurajarile aduse de-a lungul anilor.

Cuprins

<i>Prefata</i>	7
<i>Introducere</i>	11
Partea Intai:	
Interviu imaginar cu Presedintele Uniunii Europene	15
Partea a Doua:	
Interviu imaginar cu Prim-Ministrul Guvernului European	51
Partea a Treia:	
Interviu imaginar cu Ministrul Afacerilor Externe al Uniunii Europene	71
<i>Postscript</i>	95
<i>Formular de impresii si sugestii</i>	101

Prefata

Literatura asupra federalismului s-a imbogatit acum cu un nou text scurt, simplu si explicit. O tanara autoare incearca sa gaseasca un raspuns intrebarii: „Cum ar arata o Europa Federala?”, si sa-l adreseze publicului tanar.

Prin trei interviuri fictive cu personaje ce sunt luate mai mult sau mai putin din realitatea politica europeana, autoarea confera o nota de originalitate si dinamism literaturii dedicate federalismului european.

Autoarea explica ce anume este federalismul recurgand la o abordare extrem de practica: interviurile fictive, conduse de o tanara echipa formata dintr-un reporter si un cameraman care lucreaza pentru Televiziunea Europeana pentru Tineret, revela faptul ca federalismul european are radacini adanci in istorie si ii descriu evolutia in timp. Cartea ofera exemple precise de politici europene cum ar fi invatamantul, crearea de locuri de munca,

sanatatea si protectia consumatorilor, si incearca sa explice ce s-ar schimba daca Europa ar fi un stat federal; ea indica de asemenea punctele forte pe care o Uniune Europeana federala le-ar avea pe scena internationala. Mai mult, cartea produce multe argumente pentru multiplele avantaje inerente unei Uniuni Europene federale, si in acelasi timp lasa tanarul public sa decida singur daca sunt sau nu de acord cu acest model.

Astfel de initiative venind din partea tinerei generatii sunt mai mult decat binevenite! Tinerii trebuie incurajati sa se implice mai activ in explicarea complexelor chestiuni europene, si in special beneficiile unei Uniuni Europene federale pentru cetatenii ei. Viziunea federalista a Uniunii Europene trebuie explicata intr-o asemenea maniera incat omul simplu sa o inteleaga. Acesta reprezinta principalul scop al acestei carti, si acesta este indeplinit. Dar o astfel de initiativa ar trebui in mod definitiv acompaniata de mai multa actiune politica.

Uniunea Europeană se află în prezent într-o situație de criză, întrucât un număr de cetățeni europeni și-au pierdut încrederea în capacitatea UE de a rezolva cele mai acute probleme cu care ei se confruntă astăzi, cum ar fi somajul. Cetățenii europeni trebuie mai bine informați asupra politicilor europene, și trebuie implicați într-o mai mare măsură. Dezbaterile constituționale ar trebui să continue, și ea ar trebui să implice activ toți cetățenii. Toți pro-europenii și toți cei care au votat în favoarea unei Constituții Europene – și majoritatea statelor membre și a populației UE au făcut așa – ar trebui să lupte împreună pentru o Constituție Europeană. „Perioada de reflecție” nu presupune tăcere, ci mai multă acțiune.

Pentru ca proiectul european să continue, o sinergie a acțiunii este necesară. Inițiativa Comisiei Europene de a-și îmbunătăți comunicarea cu cetățenii, așa-numitul “Plan D” (D pentru democrație, dialog și dezbateri) nu poate fi un succes decât dacă cetățenii Europei o sprijină. Pe de altă parte,

este dificil sa-i implici pe cetateni intr-un proces atat de complex precum afacerile europene. Cu toate acestea, printr-un transfer sporit de puteri catre regiuni si autoritatile locale, cetatenii ar putea intelege mai bine Europa si ar putea participa mai activ in articularea viziunii federale pentru Europa.

Procesul catre un viitor federal al Uniunii Europene trebuie sa implice tanara generatie. Trebuie sa ne asiguram ca ei inteleg multiplele avantaje pe care o Europa unita le ofera. Asa cum este mentionat in subtitlu, cartea „Cum ar arata o Europa Federala” reprezinta un exercitiu vizionar pentru tanara generatie, dar poate fi si o sursa extrem de utila de informatie si inspiratie pentru toti cei dornici sa citeasca un document scurt, dinamic, si cu toate acestea informativ despre cum ar putea arata o Europa federala.

Dr. Friedhelm FRISCHENSCHLAGER

Secretar General

Uniunea Federalistilor Europeni

Introducere

Acest volum este rezultatul unei mai vechi convingeri personale potrivit careia cartile redactate într-o manieră stufos-academică nu se bucură decât de atenția unui public specializat, fiind astfel menite să reducă interesul real al tinerilor în domeniul respectiv, în cazul de față, politica.

Majoritatea argumentelor politice de calitate este atunci discutată pe sute de pagini într-o manieră complicată, făcându-le pe acestea accesibile în special celor cu studii în domeniu, sau celor care posedă timpul și interesul necesare unui demers de acest tip. Astfel încât mă întreb: ce le rămâne tinerilor de făcut în acest labirint de informații politice în care este atât de ușor să te ratacești?

Acest proiect de carte - ce face parte integrantă din Programul YOUTH al Comisiei Europene - încearcă să le explice în special tinerilor cu vârste cuprinse între 15 și 30 de ani ce este federalismul în general, și la ce se

refera conceptul de federalism european, in particular. Pentru a inlesni procesul de intelegere a acestor doua concepte, textul este prezentat sub forma unui dialog.

Astfel, cartea este compusa din trei dialoguri fictionale. Prima parte este un dialog cu Presedintele Uniunii Europene, dialog menit sa ofere o privire de ansamblu asupra conceptului de federalism. A doua parte este tot un dialog imaginar, cu Prim-Ministrul Guvernului European. Acest dialog va arata cum un sistem federal european poate afecta viata de zi cu zi a cetatenilor. Al treilea dialog reprezinta un interviu imaginar cu Ministrul European al Afacerilor Externe. Aici vor fi subliniate importanta si greutatea pe care le poate avea o Europa unita in politica internationala. Pentru a aduce acest volum cat mai aproape de tineri, interviurile sunt realizate de catre un tanar reporter si un cameraman, ambii angajati ai unui post de televiziune dedicat tinerilor, post pe care l-am numit, Televiziunea Europeana pentru

Tineret (European Television for Youth, ETVY).

Acest proiect de carte a reprezentat o adevarata incercare pentru mine. Printre altele, am invatat ca este mai dificil sa dezvolti argumente folosind cuvinte pe intelesul tuturor in locul unui stil si limbaj la nivel academic.

Cel mai dificil aspect al proiectului a fost derularea lui in asa fel incat un numar cat mai mare de tineri sa poata participa, dar si beneficia atat de procesul in sine, cat si de rezultat. Pentru a reusi o cat mai larga diseminare a cartii in randul publicului tanar si care nu cunoaste neaparat la perfectie o limba straina, aceasta a trebuit sa fie tradusa din engleza in diferitele limbi. Aceasta a reprezentat sansa unui bun exercitiu pentru tineri studenti ai unor facultati de limbi straine de a incerca sa traduca acest volum in limbile lor materne. As vrea sa le multumesc aici tuturor celor care au voluntariat pentru traducerea acestei carti.

Sper ca aceasta carte sa-i ajute pe tineri sa vada mai clar felul in care ar arata o Europa federala, precum si avantajele pe care aceasta le poate aduce.

Bucurati-va de ea! Enjoy it!
Florina-Laura NECULAI

PARTEA INTAI

Interviu imaginar cu Presedintele Uniunii Europene

Reporterul si cameraman-ul Televiziunii Europene pentru Tineret (ETVY) parasesc studioul pentru a-l intalni pe Presedintele Uniunii Europene in vederea unui interviu...

- Vrei te rog sa te hotarasti odata ce ne trebuie? Trebuie sa plecam acum daca vrem sa ajungem la timp pentru interviu!

- Intotdeauna ma grabesti!

- Ce-i drept, lucram de ceva vreme impreuna, si trebuie sa recunosc ca de cateva ori te-am grabit fara sa fi fost nevoie, dar de data aceasta chiar este important.

- Bine, bine, pe cine intervievam azi?

- Pe Presedintele Uniunii Europene!!!

- Mda, inteleg. Cred c-as face bine sa aduc pe cineva care sa se ocupe de lumini... .
- O sa te descurci, dar te rog sa te grabesti.
- Ai pregatit intrebarile?
- Tu ce crezi?
- Mda, si eu as putea spune ca lucram impreuna de ceva timp, si...uneori intrebarile tale au parut foarte spontane.
- Ma duc s-aduc masina! Si sa stii ca de data aceasta am pregatit intrebarile foarte atent.
- Am stiut eu! Doar sunt pentru Presedintele Europei! Pot sa ma uit pe ele?
- Prefer sa pastrez elementul de surpriza.
- 'Elementul de surpriza'... poti cel putin sa mi le descrii un pic? Despre ce ai de gand sa intrebi?
- De fapt, am pregatit trei seturi de intrebari pentru trei interviuri pe care le voi avea saptamana aceasta. Materialul ar trebui sa fie gata pentru documentarul de luna viitoare.

Prima runda va fi dedicata Presedintelui, si va urmari opiniile lui referitoare la federalism in general, si la federalismul european in particular. Vom discuta al doilea set de intrebari, cel referitor la felul in care o Europa federala influenteaza viata cetatenilor, si in special a tineretului din Europa, cu Prim-Ministrul Guvernului European. A treia parte se refera la ponderea actuala a Europei in politica internationala, iar interviuat va fi Ministrul European al Afacerilor Externe.

Si interviul cu Presedintele Uniunii Europene incepe...

- Domnule Presedinte, va multumim foarte mult pentru ca ati acceptat sa participati la acest dialog ce face parte dintr-un documentar pe care Televiziunea Europeana pentru Tineret (ETVY) doreste sa il realizeze pe tema Uniunea Europeana si federalismul. As dori sa incep prin a va ruga sa definiti cuvantul „federalism”.

- As vrea sa va multumesc pentru invitatie si sa-mi exprim placerea de a fi aici pentru a vorbi despre federalismul european.

Procesul integrarii europene este unul lung, in special daca il comparam cu cel al crearii Statelor Unite ale Americii. Definirea federalismului a fost prima provocare pentru specialisti. Inca nu exista o definitie a federalismului in masura sa ii satisfaca pe toti. Elementele definatorii ale federalismului se gasesc raspandite printre scrieri politice si filosofice, ceea ce complica dorinta de a avea o definitie simpla si comprehensiva a termenului. De aceea, 'federalismul' poate fi definit ca o noua ideologie, sau ca o teorie politica, sau ca un model de guvernare sau - mai neutru - ca o idee sau un concept. Indiferent de cat de diferite pot fi opiniile cu privire la federalism, exista cateva puncte centrale pe care as dori sa le evidentiez.

Primul priveste radacina etimologica a termenului. El provine din latinescul 'foederis' (.tratata'). Al doilea punct de consens privind federalismul se refera la principiul de evitare

a razboiului: intrucat ideologiile liberala, democratica si sociala s-au dovedit incapabile sa asigure mijloacele necesare pentru a preveni razboiul intre state, federalismul a fost privit drept una dintre ‚sperantele ideologice’ pentru asigurarea pacii eterne. Al treilea defineste federalismul ca principiul de organizare al unei entitati multi-culturale in cadrul careia fiecare entitate componenta isi are propriul guvern cu propriile atributii, acestea co-existand cu un guvern central caruia i-au fost delegate anumite puteri, oferindu-i-se in acest fel legitimitate acestui guvern supranational in aceste domenii.

- Daca nu exista o definitie general-acceptata a federalismului, cum i-ati descrie totusi cateva dintre principiile conducatoare?

- Federalismul incearca sa asigure un echilibru eficient intre centralizare si descentralizare. Printre principiile de varf se numara: democratie si respectul drepturilor omului;

diversitate si toleranta; pluralism si autonomie; eficienta si participare.

- *Ati putea dezvolta aceasta idee?*

- M-as opri asupra a patru dintre principiile enuntate: diversitate si toleranta, eficienta si participare.

Mai detaliat, as spune ca federalismul este un concept care schiteaza organizarea unui teritoriu conlocuit de comunitati de culturi diferite intr-un cadru institutional care asigura unitatea teritoriala si in acelasi timp garanteaza siguranta cetatenilor de pe acel teritoriu. O functionare corespunzatoare a unei asemenea entitati presupune o diviziune a puterilor intre nivelele institutionale supranational si regional, national si local. Aceasta inseamna mai multa eficienta si o garantie ca deciziile luate respecta specificitatile locale. Existenta a mai multe nivele de putere politica poate stimula participarea politica a cetatenilor la diferitele nivele de jurisdicție.

- ...???

- Spre exemplu, daca Uniunea Europeana ar fi un stat federal, ar fi o entitate multiculturala care gazduieste inaustrul granitelor francezi, germani, finlandezi, italieni, etc., fiecare cu propria lor cultura, dar toate state democratice. Conlocuirea inaustrul acelorasi granite le ofera mai multe sanse oamenilor sa se cunoasca reciproc, sa inteleaga mai bine si sa tolereze culturi diferite. Toate aceste grupuri culturale diferite sunt constituite in cadrul unor state democratice care isi au propriile guverne (francezii pe al lor, germanii pe al lor, etc.) ce iau decizii privind proprii cetateni. Aceste guverne nationale care ii reprezinta pe francezi, germani, finlandezi, etc. Ar delega anumite puteri unui alt guvern (Guvernul European) care ar lua decizii privind interesul general (european).

Acest al doilea guvern este numit „supra-national” deoarece este situat deasupra celui national. Nu este superior ierarhic, are doar un mandat european si nu unul national. Caracterul supra-national se refera de fapt la independenta lui decizionala

la nivel european si la prioritatea acestor decizii fata de legislatia nationala. Aceasta implica limitarea suveranitatii Statelor Membre, sau mai degraba impartirea suveranitatii in acele domenii care pot fi cel mai eficient tratate la nivelul supra-national european.

- Presupun ca divizarea ariilor de autoritate - sau competente - la diferite nivele ale societatii prezinta si alte avantaje: in primul rand, cetateanul european se va adresa celei mai apropiate autoritati care ii va intelege si rezolva rapid cazul. In al doilea rand, existenta unor nivele de competente diferite presupune un numar mare de oameni care lucreaza la aceste nivele, ceea ce inseamna o mai larga intelegere a aspectelor politice si un mai mare grad de participare a cetatenilor in luarea de decizii politice.

- Aceasta poate implica si mai multa birocrație, așa ca lucrurile nu sunt atât de

simple. In general, totusi, presupunerea dumneavoastra este destul de corecta.

- Federalismul a fost practicat doar in perioada moderna, sau mai exista si alte exemple in istoria omenirii?

- In practica, se pare ca o organizare de tip federal a existat si in antichitatea greco-romana. Orasele-state grecesti (numite „polis”) erau organizate in confederatii carora li se alaturau consensual si care aveau institutii comune pentru a-si proteja interesele comune aparandu-se reciproc si pentru a preveni orice conflict care ar putea aparea intre ele.

Aceste orase-state si-au pastrat autonomia in cadrul imperiului care promova formarea acestor confederatii. Se spune ca existau multe asemenea aranjamente organizationale in secolul al treilea inainte de Cristos. In aceeasi perioada si sub influenta greceasca, una dintre ligile din Asia Minor pare ca a dezvoltat o Constitutie Federala cu o adunare federala in care fiecare oras avea

un numar de locuri proportional cu marimea populatiei.

Sub romani, a fost creata asa-numita Liga Latina. Aceasta era deasemenea bazata pe un legamant intre cetateni numit „foedus”, originea etimologica a cuvintului „federalism”. Romanii faceau tratate cu cei pe care ii cucereau in forma unui contract intre Roma si populatiile invinse ce reprezenta o legitimizare a puterii Romei.

Teoretic...

...o lumina se sparse si echipa avu nevoie de ceva timp pentru a o repara. Dupa ceva timp interviul fu reluat. Presedintele continua...

Teoretic, ecurile acestui tip de organizare au continuat si dupa caderea Romei, dar primul pas important a fost facut in secolul XVII, dupa Tratatul de la Westphalia (1648) care a pus capat Razboiului de Treizeci de Ani. Federalismul a inceput sa fie definit formal pentru prima data datorita unei dezbateri privind cele mai bune moduri de organizare a

societatii, fie ca stat federal, fie ca stat centralizat.

Germanul Johannes Althusius a dezvoltat o teorie a Federalismului care incerca sa imagineze un sistem de organizare politica in care oamenii participa prin acord. In acelasi timp, Jean Bodin crea o teorie a Centralismului care includea ideea ca suveranitatea este indivizibila si poate fi situata ori la nivel central, ori la nivelul Statelor Membre, dar nu poate fi impartita, precum in cazul federalismului. Teoria lui a inspirat gandirea politica in majoritatea statelor vest-europene pana la mijlocul secolului XX.

- Cu toate acestea, teoria federalismului a supravietuit in cateva state vest-europene, cum ar fi Germania sau Elvetia, dar si in Statele Unite, unde a inspirat noi formulari. Un secol mai tarziu, exemplul american de federalism instaurat dupa Revolutia Americana a avut o influenta puternica asupra altor natiuni in lumea intreaga, si este considerat de majoritatea

specialistilor a fi piatra de temelie in crearea si evolutia unei organizari de tip federal. Cum s-a dezvoltat federalismul pe continentul american?

- Revolutia Americana a fost un razboi de independenta in diferite faze, intr-un proces continuu.

Intr-o prima faza, dupa declararea independentei, Statele Unite ale Americii (SUA) au avut prima Constitutie scrisa in 1777, numita „Articolele de Confederatie si Uniune Perpetua”. Aceasta prima Constitutie a garantat membrilor deplina suveranitate, amenintand in acest fel evolutia SUA ca un singur stat. Articolele Constitutiei au necesitat anumite reforme pentru mai buna functionare a confederatiei, dar zece ani mai tarziu, in 1787, noua Conventie de la Philadelphia a decis sa abandoneze ideea de reforma si sa produca o noua Constitutie. Constitutia din 1787 este considerata ca o a doua creare a Statelor Unite ale Americii. Ceea ce aduce noua Constitutie din 1787 este separarea celor trei branse guvernamentale

creand între ele un sistem de „checks and balances”. Aici sunt clar specificate competențele guvernului federal și respectiv ale statelor membre.

Revoluția Americană a fost un succes mai degrabă politic decât intelectual. Deși imperfectă la început, realizarea a devenit în practică un sistem funcțional care în plan extern conferă putere considerabilă statului federal, în vreme ce pe plan intern menține puterile locale ale cetățenilor statelor membre.

- Cum a evoluat practica federalismului în țările europene?

- Evoluția federalismului în țările europene a fost un proces interesant, federalismul reprezentând pentru unele țări un proces asociativ, ca în cazul Germaniei, Austriei și Elveției, sau fiind folosit ca o soluție pentru a preveni destrămarea țării, ca în cazul Belgiei.

- Puteti sa ne oferiti mai multe detalii cu privire la Germania si Elvetia?

- Germania, spre deosebire de Franța, Spania, Marea Britanie sau alte state naționale europene, a avut un sistem centralist pentru foarte scurtă vreme; de fapt s-a format ca stat național unitar foarte târziu. În Evul Mediu, Germania era o asocieră laxă de principate independente ce s-au aflat la un moment dat sub autoritatea „Sfântului Imperiu Roman de Națiune Germană”, succesorul Imperiului Roman. Primul stat național german, Imperiul (Reich) German, a fost înființat formal în 1871 și reprezenta deja un sistem federal, deși era dominat de Prusia. Competențele statelor germane le excedau în mare măsură pe cele ale Reich-ului. Primul obiectiv al statelor germane nu a fost acela de a stabili un stat național centralizat, ci de a crea o piață domestică fără tarife și o monedă comună ce ar putea favoriza dezvoltarea economică.

De aceea, din punct de vedere politic, Reich-ul german a semănat unei confederații de state în mare măsură independente sub conducerea Prusiei, mai degrabă decât o

natiune cu adevarat federala. Primul sistem federal democratic a fost stabilit in 1918 sub asa-numita Republica de la Weimar ce era compusa din Land-uri (statele federale de dinainte) intre care existau mari diferente in teritoriu si putere economica. Cu toate acestea, sub Republica de la Weimar puterea Land-urilor a fost restransa in comparatie cu influenta statelor federale din Reich. In 1933, cand Hitler a venit la putere, sistemul federal german a fost dizolvat si inlocuit cu dictatura centralizata national-socialista ce a durat pana in 1945 cand, dupa Al Doilea Razboi Mondial, au fost create doua Germanii, partea din vest devenind o adevarata federatie.

- Ar putea reprezenta federalismul german un model pentru Uniunea Europeana?

- Unii ar fi de acord, dar eu cred ca in ciuda faptului ca Germania este unul dintre primele state europene care au experimentat federalismul, modelul elvetian de federalism ar putea fi preluat si implementat la nivel european datorita multiculturalismului si

multilingvismului sau; Guvernul Federal Elvetian (ales de Parlament) reflecta diferitele regiuni elvetiene si diferitele partide politice.

Procesul de faurire a natiunii elvetiene a trecut mai intai printr-un stadiu de organizare confederala. Impins spre un fel de unificare impotriva puternicilor vecini spre sfarsitul secolului XIII, cantoanele elvetiene au format o confederatie slaba. Doar in secolul XIX (1848) Elvetia a adoptat o Constitutie Federala.

Natura heterogena a tarii, in special in ceea ce priveste limbile si religiile, este bine reflectata in structura ei federala, care are trei nivele: nivelul federal, nivelul cantonal si municipalitatile; ultimele doua nivele se bucura de mari puteri politice si financiare, in timp ce drepturile minoritatilor sunt protejate.

La nivel federal, Adunarea Nationala bi-camerala elvetiana joaca rolul unui parlament. O camera - Consiliul National - reprezinta poporul elvetian, iar cealalta camera - Consiliul Statelor - aduna reprezentantii cantoanelor. Desi ambele

camere au puteri egale, Consiliul Statelor are putere de veto. Totusi, se pare ca secretul succesului federalismului elvetian sta in combinarea federalismului si a democratiei directe ce presupune atat consultarea populatiei prin referendum, cat si initiativa legislativa.

In prezent, dintre toti membrii Uniunii Europene, Germania, Belgia si Austria sunt state federale; Italia si Spania se afla in proces de descentralizare; Franta - cunoscuta pentru centralismul ei - a delegat mai multe competente regiunilor, iar Marea Britanie se afla intr-un avansat proces de asa-numita „devolutie”.

- A fost mentionat faptul ca Elvetia a trecut de la o confederatie la o federatie. Care ar fi diferenta dintre o federatie si o confederatie?

- Pentru a face distinctia dintre o federatie si o confederatie, trebuie mai intai sa spun ca nu exista un singur tip de federalism, ci atatea federalisme cate state federale, chiar daca

principiile sunt intotdeauna aceleasi. O confederatie reprezinta un exemplu in acest sens. Diferenta dintre cei doi termeni devine clara in special in ceea ce priveste relatia dintre stat si individ.

Intr-o federatie, politicile si deciziile luate de guvernul supranational se aplica direct cetatenilor care trebuie sa le respecte. Daca acestia nu sunt de acord cu politicile sau deciziile luate, au dreptul sa se adreseze unei Curti de Justitie, sau pot duce o campanie democratica pentru a schimba legea. Intr-o confederatie, politicile si deciziile luate de guvernul supranational se aplica guvernelor nationale care isi pastreaza suveranitatea si se intalnesc pentru a adopta o pozitie comuna in ce priveste anumite aspecte.

- Care sunt celelalte diferente?

- O federatie este intemeiata pe o Constitutie, in timp ce o confederatie este intemeiata pe un tratat; o federatie isi poate revizui Constitutia acceptand „amendamente” votate prin vot majoritar, in timp ce o

confederatie isi poate modifica tratatul doar daca toate entitatile componente sunt de acord in unanimitate; o federatie este un stat in sine deoarece guvernele nationale isi deleaga unele dintre puteri guvernului supranational, care este responsabil pentru binele comun, in timp ce o confederatie nu este un stat in sine.

Majoritatea tarilor care sunt cunoscute astazi drept federatii au cunoscut la un moment dat un aranjament confederal. Acesta este cazul Statelor Unite, Germaniei si Elvetiei. Uniunea Europeana este o confederatie cu un numar in crestere de elemente federale.

- Cum a evoluat teoria federalismului la nivel european?

- In secolul XVII, federalismul a fost teoretizat pentru prima data in contextul unei dezbateri asupra celei mai bune cai de organizare a societatii, ca un sistem federal sau centralizat. In Europa, majoritatea statelor au adoptat modelul centralist de

organizare sociala timp de peste trei secole pana la sfarsitul celui de-al Doilea Razboi Mondial.

In secolul XVII, Kant a publicat "Pax Eterna" ("Pacea Eterna"), in care sustine ca federalismul face imposibil razboiul intre statele membre; astfel federalismul a fost vazut drept singura cale spre „pacea eterna”. Desi Kant nu a oferit un exemplu concret de guvern federal, argumentul dezvoltat de el asupra relatiei dintre federalism si pace constituie un mare pas inainte pentru teoretizarea federalismului in Europa.

In secolul XIX au existat deja ganditori care au criticat sistemul centralizat, pe care l-au perceput drept incapabil a asigura relatii pasnice intre state si care s-au opus conceptului de stat-natiune. Cateva exemple: Pierre-Joseph Proudhon, care s-a opus crearii statului-natiune italian; Constantin Frantz, care a fost impotriva crearii unui stat-natiune german; si Carlo Cattaneo, care a privit Imperiul Habsburgic drept un stat federal democratic.

In prima jumătate a secolului XX europenii au dezvoltat un concept de federalism diferit față de cel american. Acesta a fost cunoscut sub numele de „miscarea personalista”. El a avut o viziune globală a federalismului, și a fost inspirat de către Proudhon, Frantz și Cattaneo. Inițiatorii acestei mișcări au fost un grup de intelectuali incluzându-i pe Alexandre Marc, Denis de Rougemont și Henri Brugmans. Mișcarea a fost formată și dezvoltată în anii 1930 de către acei gânditori care au fondat și revistele „L'Ordre Nouveau” („Noua Ordine”) și „Esprit” („Spirit”). În contextul crizei economice globale, mișcarea a inițiat o nouă linie de gândire care respingea ideea că criza globală era de nerezolvat. Criza în care se găseau statele-națiune i-a încurajat pe activiștii federaliști să arate că federalismul poate oferi o soluție depresiei politice, economice și sociale din acea perioadă. Distrugerile provocate de Primul Război Mondial și slăbiciunea dovedită de Liga Națiunilor au dovedit că statele-națiune nu

sunt capabile sa confrunte noua situatie singure. In acest context, critica adresata statului-natiune din secolul XIX si-a gasit adepti in prima jumătate a secolului XX.

- Principiile fundamentale ale întemeierii Uniunii Europene au fost puse în practică după Al Doilea Război Mondial. Cum a evoluat federalismul la nivel european după Al Doilea Război Mondial?

- Părinții Fondatori a ceea ce numim astăzi „Uniunea Europeană” au gândit un mecanism politic și economic menit să aducă acele industrii ale carbunelui și oțelului cu interes comercial în producerea de material de război sub controlul unei Înalte Autorități: este vorba în principal despre industriile de profil din Franța, Germania, Belgia, Italia, Olanda și Luxemburg. Tratatul stabilind o Comunitate Europeană a Carbunelui și Oțelului a fost semnat în Paris (1951) și ratificat imediat.

Se afirmă deseori că Uniunea Europeană a pornit ca un proiect economic. Deși afirmația este corectă, se uita totuși prea des că a fost

si un proiect politic. Semintele fusesera semanate in perioada interbelica, cand problema federalismului a incetat sa fie doar o dezbatere intelectuala si a devenit un punct important pe agenda politica. Odata cu sfarstitul celui de-al Doilea Razboi Mondial, nevoia unui sistem capabil sa previna razboaiele intre state devenise imperativa. Intelectuali si politicieni deopotriva au avansat diferite opinii asupra procesului de cautare a pacii. Federalismul a fost una dintre teoriile propuse.

- Dimensiunea politica a fost de la inceput fundamentala in crearea Uniunii Europene, intrucat atat Jean Monnet, cat si Robert Schumann au gandit o Uniune Europeana federala cu institutii supranationale carora sa li se delege puteri de catre Statele Membre.

- Din nefericire, circumstantele istorice au determinat ca suveranitatea nationala sa fie adanc pretuita in Europa, si probabilitatea ca statele europene sa fie dispuse sa-si imparta

puterile suverane era foarte redusa. Prin Tratatul de la Roma (1957), partea economica a proiectului european a facut un progres continuu, in timp ce politic ideea unei Uniuni Federale Europene si a unui sistem comun de aparare a fost lasata pentru viitor. Cu toate acestea, ambitiile federale ale Parintilor Fondatori sunt acum treptat in curs de indeplinire.

- Desi proiectul politic federal a fost initial amanat, miscari federaliste in toata Europa au incercat sa-l mentina prezent in mintea si actiunile politicianilor europeni.

- Intr-adevar. Numeroase miscari federaliste in Europa de Vest au fost formate in perioada inter- si postbelica: Uniunea Paneuropeana (1923); Uniunea Federala (1938); Miscarea Federalista Europeana (1943); Noul Cerc European (la mijlocul anilor 1940); Uniunea Parlamentara Europeana (EPU), care a fost incorporata in Miscarea Internationala Europeana la inceputul anilor 1950; si Uniunea Federalistilor Europeni (1947).

Dupa Al Doilea Razboi Mondial, in octombrie 1946, federalistii europeni impreuna cu federalistii americani au stabilit o organizatie federala mondiala ce este cunoscuta astazi drept Miscarea Federalista Mondiala. In 1947 o asa-numita „cruciada” pentru un Guvern Mondial a fost lansata. Ea a mandatat crearea unei constitutii mondiale menita sa garanteze prezervarea pacii mondiale. Apoi, la inceputul anilor 1950, Uniunea Federalistilor Europeni a lansat campania europeana pentru o Adunare Europeana aleasa direct de catre cetateni. In spatele acestei campanii s-au aflat importante nume federaliste: Altiero Spinelli (Secretar General al Miscarii Federaliste Europene), Paul-Henri Spaak (Presedinte al Miscarii Europene), Alcide De Gasperi, etc. Douazeci de ani mai tarziu (in 1979), Parlamentul European devenea o institutie aleasa prin vot direct.

- Alte doua contributii importante ale activistilor federalisti privind modificarea Tratatului de la Roma au fost Actul Unic

(1986) si Tratatul de la Maastricht (1992), mai bine cunoscut intrucat a facut obiectul unui referendum in mai multe State Membre europene, chiar de doua ori in Danemarca.

- Tratatul de la Maastricht a adus si alte schimbari in functionarea institutiilor supranationale europene. La insistenta britanicilor, principiul subsidiaritatii a fost inclus in Tratat. Principiul subsidiaritatii este, ca de obicei in terminologia europeana, un cuvint dificil pentru un principiu simplu si folositor. El de fapt vrea sa spuna ca deciziile ce ii privesc direct pe cetateni trebuie luate la nivelul cel mai apropiat lor. Aceasta presupune o stratificare clara a puterilor si competentelor, asa incat, spre exemplu, acele probleme care pot fi rezolvate la nivelul unei comune nu trebuie luate la nivelul regional; iar problemele care pot fi rezolvate regional nu trebuie luate la nivel national sau european. Principiul subsidiaritatii este unul dintre principiile majore ale gandirii federaliste

europene. El a fost de altfel inclus in draftul Constitutiei Europene.

- Ce a reprezentat draftul pentru Tratatul Constitutional European si ce a insemnat el pentru activistii Europei federale?

- Tratatul Constitutional European a fost pregatit de Conventia Europeana pentru Viitorul Europei si a fost considerat de catre activistii militand pentru o Uniune Europeana federala ca o sansa de reenergizare a campaniei pentru o Europa politica inceputa odata cu crearea Uniunii Europene.

In 2001, Sefii de State si Guverne ale Statelor Membre europene au decis ca o Conventie Europeana sa fie convenita pentru a schita o noua „carte de reguli” pentru mai buna functionare a unei Uniuni Europene largite. Ei au luat aceasta decizie deoarece largirea de la 15 la 25 de state membre a insemnat ca unele dintre regulile existente aveau nevoie de ajustare pentru a asigura functionarea eficienta a Uniunii si pentru a

facilita cetatenilor intelegerea felului in care opereaza Uniunea.

Ca urmare a acestei decizii, cunoscuta drept Declaratia de la Laeken (2001), s-a nascut Conventia Europeana. Ea a avut 105 membri provenind din parlamentele nationale, Parlamentul European si guvernele statelor membre. Toate principalele partide au fost reprezentate, incluzand unele dedicate federalismului, iar altele doritoare sa mentina status quo-ul.

Federalistii europeni au salutat acest proces, care a implicat un inalt grad de implicare cetateneasca si reprezentativitate. Urmand modelul Conventiei de la Philadelphia dinaintea crearii Statelor Unite ale Americii, federalistii europeni au initiat o serie de „Scrisori Federaliste” adresate Conventiei Constitutionale Europene in care au cerut viziune si curaj prin punerea in practica a unor reforme ambitioase necesare pentru viitorul Uniunii Europene. Ei au propus un „Plan Federalist pentru Conventie”, chemand Conventia sa produca un draft de Constitutie

Federala Europeana. Acesta amintea de „Planul Virginia” care a transformat Statele Unite dintr-o confederatie intr-o federatie.

- Ce altceva au propus federalistii europeni Conventiei prin „Planul Federalist”?

- „Planul federalist pentru Conventie” adresa toate domeniile in care Uniunea Europeana nu este destul de democratice, transparenta sau eficienta. Deasemenea se adresa acelor institutii care s-au dovedit a fi prea inchise si lipsite de raspundere in fata cetatenilor sau a reprezentantilor lor in Parlamentul European. „Planul Federalist” propunea Conventiei Europene sa adopte urmatoarele puncte: textul final al documentului sa constea dintr-un singur document care sa incorporeze toate tratatele precedente si sa includa Carta Europeana a Drepturilor Fundamentale; Comisia Europeana sa se transforme intr-un Guvern European numit de Parlamentul European (si nu de Statele Membre, asa cum este cazul acum) si sa aiba culoarea politica a Parlamentului European;

procesul de codecizie dintre Parlamentul European si Consiliul de Ministri sa devina regula in toate domeniile de activitate; toate deciziile din Consiliul de Ministri sa fie luate prin majoritate si dezbaterile sa fie publice.

In final, in urma opozitiei prea puternice fata de federalism, numele de „federatie” nu a ramas in documentul final.

- Desi Conventia Europeana asupra Viitorului Europei a avut membri cu vederi federale, printre acestia s-au gasit si cativa cu viziuni diferite asupra federalismului. Bunaoara, unii membri au discutat nevoia UE de un „nucleu federal” dinamic compus din state dispuse sa adopte o pozitie quasi-federala fara se la mai astepte pe statele reticente sa li se alature. Ce este ideea de „avangarda” europeana?

- Continua largire a Uniunii Europene a transformat-o intr-o confederatie de dimensiuni continentale in stare sa actioneze eficient in chestiuni economice si de comert

mondial, dar careia ii lipseste o adevarata putere *politica*. Pentru a corecta aceasta slabiciune, un fost Presedinte al Comisiei Europene, Jacques Delors, a sugerat ca o mica „avangarda de state europene” ar putea impreuna sa ia primii pasi importanti spre o integrare adancita. Ideea a avut un ecou rapid si a fost adoptata de fostul Ministru german de Afaceri Externe, Joschka Fischer, care intr-un discurs la Universitatea din Humboldt a vorbit despre o „avangarda” de state care ar permite unor tari europene, celor avansate, sa avanseze in anumite domenii, in timp ce restul le-ar putea urma treptat, transformand astfel actuala confederatie intr-o federatie europeana de dimensiuni continentale.

- Cat de departe este Uniunea Europeana de a deveni o Federatie Europeana consacrata?

- Opozantii ar spune ca UE este deja prea aproape de a deveni un stat federal. Pe de alta parte, multi federalisti considera UE ca pe o organizatie in esenta inter-

guvernamentala, si ca planul initial federalist al Parintilor Fondatori ai Uniunii Europene a fost amanat datorita unor circumstante istorice care au produs reticenta printre statele-natiune europene cu privire la stabilirea unei Uniuni Europene politice. Cu toate acestea, de atunci fiecare pas in evolutia Uniunii Europene a reprezentat o miscare graduala spre o entitate mai democratica, mai eficienta si mai transparenta, mai aproape deci de viziunea federala.

A-i acuza pe politicienii europeni de lipsa de viziune federalista ar fi cumva lipsit de temei. Este imposibil sa lucrezi eficient in lipsa unui tel clar (scopul „federalismului” fiind interpretat gresit de multi cetateni si politicieni europeni). Indiferent de cat de importanta poate fi legarea cuvintului „federalist” de Uniunea Europeana, este mult mai important sa se asigure ca aplicarea in practica a principiilor federale este vazuta ca un beneficiu net de catre cetatenii europeni.

In cadrul Conventiei campania federalista a avut un anumit succes, intrucat Carta Europeana a Drepturilor Fundamentale a fost inclusa in draftul textului Constitutional; domeniile de politici co-decisionale intre reprezentantii alesi ai cetatenilor in Parlamentul European si Consiliul de Ministri urmeaza a fi sporite; cetatenii vor putea aduce plangere directa la Curtea Europeana de Justitie si vor avea dreptul sa initieze legi prin strangerea a cel putin un milion de semnaturi in sprijinul propunerii lor.

Daca privim pe termen lung, exista in mod evident multe alte aspecte ce trebuie rezolvate pentru a se asigura un proces pe deplin democratic de luare a deciziilor in Uniunea Europeana, si pentru a-i face institutiile mai transparente si eficiente. Drumul catre o federatie europeana propriu-zisa este inca lung; dar pasii mici in directia federala constituie un progres, cat de incet ar fi el. Acest document Constitutional este cel mai important si tangibil rezultat al campaniei

federaliste si un semn ca aceasta va continua. Indiferent de dificultatile pe care unele state membre le au in ratificarea acestui draft de Tratat Constitutional, propunerile lui privind reformarea UE fac acum parte integranta din dezbaterile europene.

- Domnule Presedinte, as vrea sa va multumesc pentru aceasta interesanta trecere in revista a evolutiei federalismului in America si in special in Europa. Ca parte a documentarului nostru, urmatorul interviu il va avea ca invitat pe Seful Guvernului European, si va adresa chestiunea impactului unei Europe federale asupra vietii de zi cu zi a cetatenilor.

Pe drumul de intoarcere spre studioul, unde reporterul ETVY si cameramanul inca mai au mult de lucru:

- Esti sigur ca ai luat toate cablurile si luminile din biroul Presedintelui?
- Este un birou rotund!

- Ha, ha, ha!!! Da, este amuzant: Presedintele Statelor Unite ale Americii are un birou „oval”; cel european este rotund. Totusi, simbolul unitatii in diversitate a Europei este foarte vizibil pe masa lui.

- Lasand asta la o parte, cred ca esti de acord cu mine ca tinerii nostri telespectatori vor invata mult din acest prim interviu. Eu insumi am invatat foarte multe, dar ce-i mai important, am o imagine mult mai clara asupra federalismului in general: organizari federale au existat in practica din Antichitatea greco-romana, dar pentru prima data a fost teoretizat in secolul XVII, cand majoritatea statelor europene au preferat o organizare centralizata sub o importanta putere conducatoare. Distrugerile provocate de Primul Razboi Mondial au reprezentat impulsul pentru cativa lideri europeni sa-si indrepte sperantele spre o organizare comuna, Liga Natiunilor, iar cativa au gandit deja o Federatie Europeana. Distrugerile si mai mari provocate de Al Doilea Razboi Mondial au propulsat clar dezbaterile privind o Europa

federala de pe agenda academica pe cea politica. La inceputul anilor 1950, initiativa privind o Europa economica a fost luata de catre francezi si germani, dar planul politic a fost amanat pentru generatiile urmatoare. Actualele dificultati ale Uniunii Europene lucrând cu aproape 30 de guverne, dar folosind regulile stabilite pentru numai 6 tari, a adus un impuls pentru revizuirea tratatelor si pentru o Conventie Europeana asupra Viitorului Europei sa fie lansata in 2002, o munca de peste 15 luni pentru o Constitutie Europeana, un document ce nu este perfect, dar care stabileste ca institutiile europene vor functiona mai eficient, mai democratic si mai transparent in viitor si le va aduce mai aproape de cetatenii pe care ii reprezinta.

PARTEA A DOUA

Interviu imaginar cu Seful Guvernului European

Reporterul si cameramanul, in drum spre al doilea interviu pentru documentarul pe care il pregatesc pentru tinerii europeni asupra federalismului european:

- La ce te gandesti?

- Oh, la nimic! Ma gandeam doar la pozitia Sefului Guvernului European. Ce inseamna? Cine este aceasta persoana? Cum este el sau ea aleasa?

- Ei bine, dupa cum stii, pana acum nu avem un Guvern European, dar avem Presedintele Uniunii Europene. Sefii de guvern din statele membre functioneaza succesiv ca Presedintele UE pentru sase luni. Dar telespectatorilor nostri propun sa le oferim o imagine a ceea ce s-ar putea intampla in viitor. Asa ca imagineaza-ti ca avem o Europa

federala echipata cu un Parlament bi-cameral, un Guvern, o Curte de Justitie si o Banca Centrala.

- Stai putin! Pe cateva dintre ele le avem deja: o Curte de Justitie, o Banca Centrala si, mai presus de toate, o moneda unica ce reprezinta un important element de federalism european. Si nu mi-ai raspuns la intrebare. Cum este ales acest Sef de Guvern? Si de ce m-ar interesa? Cum imi influenteaza viata? Sper ca urmatorul interviu sa-mi dea o mai buna idee asupra felului in care federalismul european se raporteaza la mine.

Iata asadar interviul nostru cu Seful Imaginar al Guvernului European...

- Doamna Presedinte, are Uniunea Europeana cu adevarat un guvern acum?

- Mi-ar placea sa cred asa. Dintre toate institutiile europene, Comisia este in mod cert singura a carei activitate de zi cu zi se aseamana celei a unui guvern propriu-zis. Ea

administreaza bugetul, asigura ca legile UE sa fie respectate, si schiteaza propuneri de legi noi atunci cand este necesar. Dar exista cateva atributiuni guvernamentale pe care nu le are. Spre exemplu, in domenii precum securitatea comuna, justitie si afaceri interne deciziile sunt luate prin vot unanim in Consiliul de Ministri - adica, interguvernamental. Detaliile si exceptiile la aceasta regula se regasesc in Tratatate. Reprezentantii cetatenilor in Parlamentul European dezbat in mod liber aspectele in discutie, iar in unele domenii specificate in Tratatate Consiliul *trebuie* sa „consulte” Parlamentul.

Dar majoritatea legislatie UE este adoptata prin „metoda comunitara”. Spre exemplu, Comisia pregatete o legislatie referitoare la rambursarea biletelor de avion in cazul in care zborul a fost intarziat sau anulat. Aceasta cade sub incidenta „politicilor de transport”, si este procesata folosind „metoda comunitara”. Astfel, Comisia consulta mai intai pe larg guvernele statelor membre, industriile si organizatiile cetatenesti

implicate înainte de a fi trimisă o propunere legislativă. Aceasta este ulterior trimisă atât Consiliului de Miniștri, cât și Parlamentului European, care o dezbate, și îi pot aduce modificări. Parlamentul European o analizează în comitete, în timp ce Consiliul de Miniștri organizează o întâlnire a Miniștrilor de Transport din toate Țările Membre. După discuții, o decizie este luată prin vot majoritar. Bineînțeles, unele țări sunt mai mari decât altele, și acelea cu populații mai mari au mai multe voturi în Consiliu.

În cazul unui dezacord între Parlament și Consiliu, există reguli interne care le ajută să ajungă la un consens. În stadiul final, noua lege UE este incorporată în legislația națională a Statelor Membre. Această metodă de „codecizie” între Parlament și Consiliu s-a dovedit a fi foarte eficientă în a produce politici europene de succes.

- Dar dacă Uniunea Europeană ar deveni un stat federal, ar avea atunci un adevărat guvern?

- Da, desigur. Daca Uniunea Europeana ar deveni un stat federal, Comisia ar indeplini cu siguranta acel rol, desi nu s-ar numi neaparat „Guvern European”. Seful Comisiei - numit fie Presedinte, „Prim-Ministru” sau Cancelar - ar fi numit de Parlamentul European. Politic, Comisia ar reflecta culoarea politica a Parlamentului.

In prezent, Presedintele Comisiei este numit de guvernele Statelor Membre, si validat de Parlamentul European. Mai mult, ceilalti Comisari sunt deasemenea propusi de Statele Membre, desi Presedintele este cel care le aloca posturile. Parlamentul European trebuie atunci sa-i aprobe in bloc. Initial, aceasta a parut o formalitate, dar respingerea de catre Parlament a primei Comisii Barosso - indiferent de cazul in speta - a dovedit cel putin ca reprezentantii cetatenilor isi iau in serios mandatul acordat de populatia europeana.

Daca Uniunea Europeana ar deveni un stat federal, Comisia Europeana i-ar fi guvernul format din membrii Parlamentului

European, si ar reflecta rezultatul alegerilor europene.

- De ce ar functiona mai bine o Uniune Europeana cu un guvern propriu-zis?

- Daca Uniunea Europeana ar avea un guvern, in mod automat ar functiona mai bine. „Mai buna functionare” a Uniunii depinde de multe alte imbunatatiri ce trebuie aduse sistemului. Totusi, ar reprezenta un mare pas inainte.

Intr-o UE organizata ca un stat federal, povara decizionala apasa in mod implicit asupra cetateanului, si nu asupra guvernelor Statelor Membre. In prezent, cand Statele Membre numesc Comisia iar Parlamentul European isi da acordul, Comisia apare ca fiind dublu legitimata. Dar aceasta dubla legitimare nu este cu adevarat democratica deoarece Parlamentul are doar dreptul de a spune nu. Nu poate face o contra-propunere. Alegerile facute de cetatenii europeni nu se regasesc decat in Parlamentul European.

- Care ar fi consecintele exacte ale unei Europe federale pentru cetatenii europeni?

- Consecintele generale ale unei Uniuni Europene federale pentru cetatenii ei nu pot fi prevazute daca avem exclusiv in vedere modificari la nivelul Comisiei. Cu toate acestea, modificarile mentionate mai sus ar fi pozitive. Ele ar asigura mai multa putere delegata Comisiei in acele domenii care au consecinte directe pentru viata de zi cu zi a cetatenilor, si pentru care guvernele nationale nu pot fi singure responsabile, cum ar fi somajul, schimbarile climaterice, sanatatea publica, si altele.

- Pentru o mai buna intelegere, ne-ati putea da cateva exemple, incepand cu acel domeniu care face Europa foarte vizibila: politica regionala.

- Politica regionala este probabil cea care confera cea mai mare vizibilitate Uniunii Europene ca o comunitate, si ca intreg. Ea contine cateva programe ce difera in ce

priveste scopul, bugetul si tarile unde se aplica.

Aceasta politica este menita sa creeze un echilibru intre centru si periferie. Ea sprijina regiunile dezavantajate si le ajuta sa-si construiasca acelasi nivel de infrastructura si tehnologie ca in regiunile mai dezvoltate. Ori de cate ori se construieste un pod sau o strada ca parte a programului de politica regionala, UE finanteaza o parte din proiect, iar restul este asigurat de regiune sau statul respectiv din propriul buget. Este unul dintre domeniile in care UE capata foarte multa vizibilitate.

Intr-o Europa federala, aceasta nu s-ar schimba. Termenul „politica regionala” implica deja existenta unor regiuni in stare sa-si identifice propriile nevoi, sa calculeze costurile si sa prezinte o propunere convingatoare Comisiei Europene. Spre exemplu, ar putea fi doua orasele situate intr-o zona de granita care trebuie sa renoveze podul care le leaga, dar nu poseda fondurile necesare. O asemenea nevoie locala ar fi

foarte greu de adus in atentie guvernului national. Totusi, intr-o societate structurata pe mai multe nivele, comunitatea locala poate identifica cu usurinta nevoile cetatenilor ei, si ar avea puterea sa se mobilizeze si sa rezolve problema utilizand fonduri federale in interesul locuitorilor ei.

- Ar rezolva o Europa federala problema somajului?

- Este dificil de dat un raspuns inechivoc „da” sau „nu” in acest caz. Federalismul european este o miscare, nu un partid politic cu platforma electorala incercand sa rezolve problema crearii de noi locuri de munca. Acesta este rolul partidelor politice.

Dar o importanta parte a muncii Comisiei Europene priveste crearea de locuri de munca si problemele sociale. Scopul este de a se promova dialog social la nivel european, de a mari egalitatea dintre barbati si femei, si de a asigura servicii mai multe si mai bune. In acest sens, a fost deja propusa o „Strategie de Angajare Europeana” (EES) ce a

devenit o componenta a asa-numitei „Strategii de la Lisabona”, al carei scop este sa faca UE o economie mai competitiva, capabila de crestere economica cu servicii mai multe si mai bune. EES promoveaza o anumita coordonare la nivel european deoarece pana acum metoda interguvernamentala s-a dovedit ineficienta. Intr-o Uniune Europeana federala, acest tip de strategie ar fi incurajat si ar fi rolul Guvernului European sa ia astfel de initiative legislative.

- Sa luam exemplul invatamantului intr-o Europa federala?

- In cadrul oricarui stat federal, aspecte precum invatamantul si cultura cad deseori in responsabilitatea regiunilor ajutate cu fonduri de la guvernele nationale.

In cazul Uniunii Europene, exista deja la nivelul supranational un departament (numit „directoratul general”) insarcinat sa se ocupe de invatamant, desi nu interfereaza sau influenteaza negativ politicile de invatamant din statele membre. Principala lui sarcina la

nivel supranational este sa promoveze programe care sa faciliteze cunoasterea reciproca intre comunitati in ceea ce priveste limbile, traditiile, culturile, si in acest fel sa contribuie la dezvoltarea unei arii culturale europene.

Daca Uniunea Europeana ar fi organizata ca un stat federal, aceasta nu s-ar schimba. Astfel de programe ar continua sa fie promovate. O posibila schimbare ar fi ca fiecare regiune a Europei ar fi incurajata sa promoveze un sistem educational care se adreseaza specificitatilor diversitatii ei culturale. Dar nu trebuie sa uitam ca in prezent doar guvernele nationale au puterea de a percepe impozite. Intr-o Europa federala, guvernul supranational, federal ar fi finantat printr-un sistem propriu de impozitare.

- Dar daca UE ar fi un stat federal, ar insemna aceasta ca cetateanul european ar trebui sa plateasca de doua ori mai multe impozite?

- Nu! Bugetul UE provine astazi in principal din contributiile Statelor Membre, ceea ce inseamna, de fapt, impozitele platite de cetateni pe plan national. Suma exacta la care se ridica contributia fiecarui stat membru este calculata dupa o formula destul de complicata.

Daca Uniunea Europeana ar avea putere de impozitare, ar inseamna ca toti cetatenii statelor membre ar sti exact cat trebuie sa plateasca Guvernului European si cat guvernelor nationale. Pentru omul de pe strada aceasta ar simplifica mult lucrurile.

Puterea de impozitare este astfel unul dintre cele mai importante elemente care definesc puterea unui stat. Daca UE ar avea putere de impozitare, atunci ar putea cu adevarat fi considerata un stat, unul federal, cel mai probabil.

- Dar sanatatea si protectia consumatorului? Ar cunoaste acestea schimbari intr-o Uniune Europeana federala?

- Chiar daca UE ar fi un stat federal, exista sanse ca legislatia in sanatate si protectia consumatorului sa fie implementata in acelasi fel ca si acum. Odata ce Parlamentul si Consiliul si-au dat acordul, legile in acest domeniu trebuie implementate de catre administratiile nationale, regionale si locale. Rolul Comisiei Europene este sa verifice daca legile sunt implementate corespunzator si respectate. Asta se intampla acum, asa ca de ce ar dori o Europa federala sa aduca schimbari?

- Dar politicile privind mediul inconjurator?

- In esenta situatia este aceeaasi ca si in cazul sanatatii si protectiei consumatorului. Comisia Europeana are initiativa legislativa in domeniul mediului si apoi verifica daca aceasta este implementata corespunzator de catre Statele Membre.

- Am discutat pe scurt aspecte legate de politica regionala, crearea de locuri de munca, invatamant, protectia consumatorului si mediul inconjurator pentru

a intelege mai bine impactul pe care o Europa federala l-ar avea asupra cetatenilor ei. Mie impactul mi se pare minim. Cum ati comenta?

- Domeniile despre care m-ati intrebat se numara printre cele care ii preocupa cel mai mult pe cetatenii europeni. Nu ar fi schimbari mari in aceste domenii sau altele similare in cazul in care Uniunea Europeana s-ar organiza pe baze federale intrucat federalismul se preocupa mai mult cu identificarea acelor nivele democratice de guvernare la care astfel de decizii ar trebui luate. Politicile in domeniul sanatatii reprezinta un exemplu. Construirea unui mare nou spital ar fi normal o chestiune nationala sau regionala, dar controlul calitatii medicamentelor folosite in fiecare tara UE trebuie sa fie o chestiune europeana.

Procedura in domeniile discutate nu s-ar schimba foarte mult deoarece ele functioneaza deja destul de aproape de principiile federaliste ale eficientei, democratiei si transparente. In afara de

aceasta, exista o serie de domenii in care Parlamentul European are putere co-decizionala.

Dupa cum am vazut, daca Comisia Europeana ar propune un draft de lege in domeniul mediului inconjurator, acesta ar face obiectul unei decizii comune prin vot majoritar a Parlamentului European si a Consiliului de Ministri (ai mediului). Cu toate acestea, in vreme ce Parlamentul European are dezbateri publice si este deci transparent, Consiliul de Ministri se intalneste de obicei in spatele usilor inchise, lipsindu-i astfel transparenta.

- Da, dar cum ar fi schimbat draftul Constitutiei Europene aceasta situatie?

- In primul rand, ar fi existat mai multe domenii in care procesul co-decizional intre Parlament si Consiliu ar fi devenit obligatoriu. In al doilea rand, reprezentantii societatii civile ar fi fost consultati in procesul decizional. In al treilea rand, Constitutia Europeana ar fi imbunatatit transparenta,

obligand atat Parlamentul European cat si Consiliul de Ministri sa aiba intalniri publice si ar fi impus un acces sporit la documentele acestor doua institutii.

- Care este domeniul in care Parlamentul European nu are nici o putere acum, dar ar avea daca Uniunea Europeana ar fi un stat federal?

- In mod clar, politica externa, de securitate si afaceri interne. Acestea sunt domenii in care autoritatea le revine Statelor Membre.

Daca UE ar fi un stat federal, Parlamentul European ar avea doua camere: actualul Parlament drept Camera a Rezentantilor, si Consiliul de Ministri drept camera a statelor, sau Senat. Deciziile privind relatiile externe ale UE ar avea nevoie de sprijinul ambelor camere.

- Ar fi adus draftul Constitutiei Europene imbunatatiri in domeniul politicii externe?

- Foarte putine, dar ele reprezinta schimbari semnificative, tinand cont de cat de delicata este chestiunea. Constitutia Europeana

prevede ca in unele domenii de libertate, securitate si justitie Parlamentul European sa aiba putere co-decizionala.

Pasi inainte in acest domeniu sunt dificil de prevazut, intrucat este foarte greu sa le ceri statelor europene sa renunte la suveranitate in „relatii externe”. Mai mult, pana cand draftul Tratatului Constitutional este ori ratificat, ori inlocuit prin ceva asemanator, progresele in domeniul politicii externe a UE vor ramane interguvernamentale. Totusi, un mic pas inainte a fost deja facut odata cu crearea unui departament in Comisia Europeana ce se ocupa de imigratie si chestiuni aferente. Acest mic departament nou creat are initiativa legislativa in coordonare cu Statele Membre. Aceasta reprezinta un progres, in sensul ca Statele Membre au fost de acord sa imparta cel putin initiativa legislativa cu Comisia Europeana.

Dar nu trebuie sa uitam un domeniu de politici UE in care federalismul exista deja si a avut un succes deosebit - comertul

international. Spre exemplu, negocierile la Organizatia Mondiala a Comertului au fost conduse de Comisie in consultare cu un comitet special al Consiliului de Ministri. In acest domeniu, ca si in toate chestiunile legate de comert, Consiliul voteaza prin majoritate calificata. Aceasta reprezinta o poveste de succes care arata drumul inainte spre un viitor federal.

-Iata o foarte buna nota in care sa incheiem interviul nostru de astazi. As vrea sa va multumesc pentru timpul dedicat explicarii tinerilor nostri telespectatori a impactului pe care o Uniune Europeana federala l-ar avea asupra vietii de zi cu zi a cetatenilor ei.

In studioul ETVY, dupa terminarea prelucrarii materialului:

- Ce crezi acum despre impactul pe care o organizare federala a Uniunii Europene l-ar avea asupra vietii cetatenilor?

- Sunt total de acord ca ceea ce onorificul „Sef de Guvern” a spus astazi a fost interesant, dar descrierea posibilului impact asupra politicilor europene mi-a schimbat putin opiniile.

- Ce vrei sa spui?

- O Uniune Europeana federala nu va aduce o schimbare in politicile in sine! Se pare ca politicile sunt bune ca idee; toata problema consta in felul complicat de a le adopta, intr-un proces care nu este destul de democratic si transparent. Aici o Europa Federala ar schimba intr-adevar ceva!

- Ceea ce ma surprinde este ca pentru a schimba felul in care deciziile sunt luate nu ar fi nevoie decat de cativa pasi mici inainte in ce priveste cateva chestiuni minore.

- Chestiuni minore? Ce vrei sa spui prin „minore”?

- Ei bine, spre exemplu, inteleg ca le este foarte greu Statelor Membre sa-si imparta suveranitatea, dar de ce nu se poate

transforma Consiliul de Miniștri, care oricum reprezintă statele membre, într-o a doua cameră a Parlamentului European, unde ar reprezenta în continuare statele membre? Ar avea un alt nume și ar vota altfel, dar mult mai eficient!

- Mai sunt și alte lucruri „minore” la care te gândești?

- Nu tocmai, dar mă întreb dacă nu cumva în ce privește afacerile externe impactul unei Uniuni Europene federale nu este și mai mare... .

- Când ai programat următorul interviu?

- Peste două zile!

PARTEA A TREIA

Interviu Imaginar cu Ministrul Afacerilor Externe al Uniunii Europene

Reporterul si cameramanul de la ETVY parasesc studioul pentru a-l intalni pe Ministrul Afacerilor Externe al Uniunii Europene pentru un interviu...

- Acesta este ultimul interviu in seria noastra documentara despre federalism in general, si despre federalismul european.... Ti-au schimbat primele doua interviuri viziunea asupra viitorului Europei?

- Intotdeauna m-am considerat un pro-european; dar acum realizez ca nu este indeajuns. Daca doresc cu adevarat sa dau mai multa forma Europei, atunci ar trebui sa ma implic mai mult in procesul crearii ei!

- Ce prioritati ai avea?

- Este dificil sa clasifici nevoile Uniunii Europene. Dar de vreme ce avem astazi un interviu cu Ministrul Afacerilor Externe, as spune ca as milita pentru o Uniune Europeana mai influenta pe scena mondiala, cu o mai mare capacitate de actiune in crize internationale, si care este un partener eficient al Statelor Unite.

Interviul imaginar cu Ministrul Afacerilor Externe al Uniunii Europene...

- Excelenta, va multumesc foarte mult pentru ca ati avut amabilitatea sa acordati acest interviu pentru „Documentarul Europa Federala” pe care ETVY il pregateste pentru publicul tanar. Prima chestiune pe care v-as ruga sa o discutati priveste ratiunile pentru care Uniunea Europeana a avut nevoie de un Inalt Reprezentant in Politica Externa si de Securitate Comuna?

- Inainte de anii 1990, Uniunea Europeana avea un Comisar responsabil cu relatiile externe europene. Nevoia de un Ministru al

Afacerilor Externe a devenit imperativa in anii 1990, cand Statele Membre ale Uniunii Europene s-au dovedit a fi prea divizate pentru a aborda eficient conflictele din Balcani.

- Cu toate acestea, statele europene au incercat sa colaboreze pentru o politica de aparare si securitate inca de la infiintarea Uniunii Europene. Prima incercare - Comunitatea de Aparare Europeana - a esuat in 1954 deoarece Adunarea Nationala a Frantei nu a ratificat-o, chiar daca toate celelalte guverne nationale o ratificasera. Mai tarziu in acelasi an, a fost infiintata o organizatie pentru politici de securitate si cooperare in aparare, numita Uniunea Vest-Europeana. A fost o organizatie slaba in ceea ce priveste securitatea si apararea, si si-a incetat activitatea in 2000.

- Colapsul comunismului in Europa de Est la sfarsitul anilor 1980 si conflictul sangeros din ex-Iugoslavia care i-a urmat la inceputul

anilor 1990 au determinat Statele Membre ale Uniunii Europene sa ia mai serios in considerare nevoia pentru o mai puternica politica externa europeana. Acesta a fost unul dintre cele mai importante aspecte ale Tratatului de la Amsterdam (1997), care continea previziuni privind crearea unei pozitii insarcinate cu Afaceri Externe Europene la nivel european. Aceasta persoana a fost numita „Inalt Reprezentant pentru Politica Externa si de Securitate Comuna”. A fost clar ca pentru ca Uniunea Europeana sa joace un rol mai important in afaceri internationale, era nevoie de un purtator de cuvânt autorizat de statele membre sa vorbeasca in numele Europei. Treptat, cetatenii urmau sa considere aceasta persoana ca avand un mandat in afaceri externe europene. Pozitia de Inalt Reprezentant urma sa existe in paralel cu cea de Comisar pentru Relatii Externe Europene.

Inaltul Reprezentant pentru Politica Externa si de Securitate Comuna a fost creat pentru a reprezenta Uniunea Europeana in

diferite situatii de criza (cum ar fi Macedonia). Rezultatele pozitive au aratat ca Europa poate si trebuie sa joace un rol mai important in afaceri externe. Drept rezultat, cu fiecare Tratat dupa Amsterdam (1997) pozitia de Inalt Reprezentant pentru Politica Externa si de Securitate Comuna a devenit mai concreta, proces ce a culminat in draftul Tratatului Constitutional (2004) ce a propus sa inlocuiasca Inaltul Reprezentant cu Ministrul Afacerilor Externe, care ar urma sa fie si membru al Comisiei Europene ca unul dintre vice-presedintii ei.

- Care este diferenta dintre rolul unui Inalt Reprezentant pentru Politica Externa si de Securitate Comuna, si cel al unui Ministru de Afaceri Externe European?

- Diferenta in ceea ce priveste sarcinile nu este foarte semnificativa, dar in privinta implicatiilor, pozitia de Ministru de Afaceri Externe European cuplata cu cea de vice-presedinte al Comisiei Europene subliniaza

viitoarea implicare a acestei institutii in chestiunea afacerilor externe europene.

Atat Inaltul Reprezentant, cat si Ministrul Afacerilor Externe European au facut obiectul deciziilor Statelor Membre. Pentru ca Ministrul Afacerilor Externe sa aiba un mandat, toate statele membre au trebuit sa fie de acord in unanimitate. In practica, aceasta inseamna ca Ministrii Afacerilor Externe ale Statelor Membre Europene (Franta, Marea Britanie, Italia, etc.) se reunesc lunar, uneori chiar mai des, pentru a decide asupra unui anumit aspect ce trebuie urmat de Inaltul Reprezentant din partea Uniunii Europene. Dar aceste decizii necesita unanimitate, si aceasta presupune ca unul dintre rolurile Inaltului Reprezentant este sa ajunga la consens. Cu alte cuvinte: in lipsa consensului, nici o decizie, nici o actiune!

- Din nefericire, opiniile statelor membre pot diferi considerabil si deseori nici un fel de consens nu poate fi atins. Cu toate acestea, draftul de Constitutie nu a propus nici o modificare in sistemul de vot in

Consiliul Ministrilor Afacerilor Externe. A pastrat votul prin unanimitate, ceea ce inseamna ca Ministrul Afacerilor Externe nu numai ca va continua sa depinda de vointa Statelor Membre, dar nici un fel de decizie eficienta nu va fi posibila.

- Chestiunea este delicata. Pe de o parte, votul prin unanimitate este uneori justificat din ratiuni istorice. Unele voci sustin ca nu este drept sa se ignore sau respinga opinia nici unui Stat Membru doar pentru a se lua o decizie.

Pe de alta parte, dintr-un punct de vedere practic, dimensiunile actualului Consiliu ar putea constitui principalul obstacol. La vremea Tratatului de la Amsterdam, cand a prins contur ideea unui reprezentant al politicii externe europene, erau doar 15 state membre in Uniunea Europeana. A atinge consensul intre 15 ministri de afaceri externe era inca plauzibil. Dar de atunci UE s-a extins la 25, in curand la 27, sau chiar mai multi membri. Desi nu imposibil, a atinge consensul intre atat de multi membri ar presupune o

investitie enorma de timp in negocieri intre statele membre, ceea ce ar amana viteza de reactie europeana la orice criza internationala urgenta, si ar face politica externa a UE ineficienta.

In plus, un consens intre atatea guverne nationale va fi mai dificil de atins intrucat traditional aproape fiecare stat membru isi are propria politica externa regionala.

- *Ce anume vreti sa spuneti?*

- Spre exemplu, un conflict in Belarus ar ridica probleme deosebit de grave guvernelor statelor baltice. Daca in acelasi timp un alt conflict are loc in Timorul de Est care va preocupa guvernul portughez, dar nu si guvernele tarilor baltice, actiunea UE in ambele zone ar necesita un vot in unanimitate in Consiliu. Aceasta ar consuma foarte mult timp si energie in negocieri intre guvernele nationale si ar intarzia raspunsul lor la problemele din Belarus si din Timorul de Est. Practic, ar insemna ca oamenii din zonele de

conflict ar plati un pret prea mare in timp ce asteapta ca Europa sa ia o decizie.

Titlul propus de Ministru de Afaceri Externe, ce ar urma sa-l inlocuiasca pe cel de „Inalt Reprezentant pentru Politica Externa si de Securitate Comuna”, ar identifica mai bine persoana respectiva cu mandatul pe care-l are. Totusi, chiar si cu aceasta inovatie, nevoia de unanimitate intre guvernele nationale ramane problematica. Deciziile luate prin vot majoritar ar fi mult mai eficiente si ar creste eficienta Europei in abordarea zonelor de conflict international.

- Ar aduce un Ministru al Afacerilor Externe Europa mai aproape de a fi un stat federal?

- Uniunea Europeana este deja o confederatie desavarsita. A avea un Ministru al Afacerilor Externe ar fi ca o metafora sau un simbol, dar aceasta nu inseamna ca Uniunea Europeana este mai aproape de ideea de a fi un stat. Nici macar unul federal. Aceasta presupune ca exista o persoana la nivel european insarcinata

de catre guvernele nationale sa conduca politica externa generala a Europei. Aceasta presupune ca atunci cand Statele Unite, sau Rusia, sau China doresc sa discute o chestiune de politica internationala, ele au o persoana careia i se pot adresa. Parafrazand faimoasele spuse ale lui Kissinger „daca vreau sa vorbesc cu Europa, pe cine trebuie sa sun?”, cu un Ministru de Externe al UE ar fi cineva care sa ridice telefonul.

Pentru ca pozitia de Ministru de Afaceri Externe European sa fie considerata drept un pas spre un stat federal, alte proviziuni ar trebui implementate. Spre exemplu, Ministrul de Afaceri Externe ar fi si unul dintre vice-presedintii Comisiei Europene. Dar Comisia Europeana nu este un adevarat Guvern European. Un ministru fara un guvern nu transforma singur Uniunea Europeana intr-un stat federal.

- Daca Uniunea Europeana ar fi deja un adevarat stat federal, care ar fi rolul ministrilor de afaceri externe ai Statelor Membre europene?

- Daca Uniunea Europeana ar fi un stat federal, Statele Membre si-ar pastra ministrii de externe. Ei ar fi ministrii unitatilor federale care constituie federatia europeana. Diferenta ar fi ca mandatul lor ar fi limitat intrucat tarilor lor isi vor fi delegat anumite atributii in afacerile externe Ministrului European de Afaceri Externe. Aceasta presupune ca un alt document sa fie creat la nivel european care sa mentioneze clar felul in care se distribuie atributiunile intre ministrii de afaceri externe ai statelor membre si Ministrul Afacerilor Externe European.

- S-ar aseza Ministrul European al Afacerilor Externe in Consiliul de Securitate al Natiunilor Unite ca reprezentant al Europei?

- Daca Uniunea Europeana doreste ca lumea sa auda o singura voce clara din partea Europei in chestiuni de afaceri internationale, Ministrul European al Afacerilor Externe ar trebui sa

aiba un loc permanent in Consiliul de Securitate al Natiunilor Unite.

Situatia este destul de complexa. Consiliul de Securitate al Natiunilor Unite are 15 membri dintre care 5 sunt membri permanenti cu putere de veto si 10 sunt membri prin rotatie. Sistemul de vot in Consiliul de Securitate este majoritar (9 voturi din 15). Problema care se ridica in prezent este ca exista state europene atat printre membrii permanenti, cat si printre cei prin rotatie.

- Cei cinci membri permanenti ai Consiliului de Securitate al Natiunilor Unite sunt: China, Franta, Marea Britanie, Federatia Rusa (ca succesori oficiali ai URSS-ului) si Statele Unite ale Americii; Germania incearca de asemenea sa devina membru permanent. Doi dintre actualii membri permanenti ai Consiliului de Securitate al Natiunilor Unite - Franta si Marea Britanie - sunt si state membre ale UE.

- Asa cum arata confederatia astazi, Uniunea Europeana nu este un stat. Asa ca Ministrul European al Afacerilor Externe nu poate avea un loc in Consiliul de Securitate al Natiunilor Unite ca reprezentant al Europei.

Ca stat federal, Uniunea Europeana ar avea personalitate juridica. Deci ar fi lipsit de sens ca intr-o organizatie internationala precum Natiunile Unite, ce reprezinta statele lumii, Europa sa fie reprezentata de ministrii statelor si nu de Ministrul European al Afacerilor Externe. In aceste conditii, guvernele nationale europene s-ar vedea nevoite sa adopte un singur punct de vedere in chestiuni internationale.

- Aici chestiunea votului in unanimitate intre guvernele nationale devine din nou o problema.

- In chestiunea Irakului, spre exemplu, ar fi fost necesar un vot in unanimitate din partea tuturor celor cinci membri permanenti ai Consiliului de Securitate pentru ca interventia militara sa fie legala. In exercitiul nostru

imaginar in care Uniunea Europeana este un stat federal, reprezentantul UE la Consiliul de Securitate al Natiunilor Unite ar trebui mai intai sa convina pozitia europeana cu guvernele nationale ale UE. Inainte de a merge la New York unde se intalneste Consiliul de Securitate, Ministrul European al Afacerilor Externe ar trebui sa se intalneasca cu reprezentantii a aproximativ 30 de guverne europene pentru a atinge o pozitie comuna asupra chestiunii daca interventia in Irak este sau nu necesara. Imaginati-va cat timp ar lua aceasta! Dar daca s-ar aplica votul majoritar, situatia ar fi diferita. Ar lua mult mai putin timp si le-ar inlesni ministrilor afacerilor externe ai statelor membre ale Uniunii Europene sa formeze o opinie coerenta si in timp util cu privire la sprijinirea sau nu a interventiei din Irak.

- Se pare ca succesul politicii externe europene ar depinde de gradul de determinare al Statelor Membre europene de a confrunta provocarile ce asteapta Uniunii Europene printr-o actiune comuna.

- Da, într-adevar. Provocări precum imigratia, conflictele etnice, schimbările climatice, consecințele globalizării sau influența crescândă a rețelelor teroriste sunt întâmpinate mai eficient de state care cooperează. Astăzi există tot mai puțini oameni care mor datorită războaielor tradiționale între state. Majoritatea conflictelor din ziua de azi se datorează ori colapsului regimului politic dintr-o țară, ori amenințărilor venite din partea unor care nu aparțin nici unui stat, cum ar fi grupurile teroriste sau de crimă organizată.

O Uniune Europeană organizată într-un sistem de straturi orizontale bine definite, cu o diviziune clară a sarcinilor între fiecare strat, și toate acționând în cadrul unei rețele solide construite ar juca un rol important în abordarea acestor probleme.

- Pentru o mai bună înțelegere, aș sugera să luați cazul fostei Iugoslavii. Cum ar fi acționat Europa dacă ar fi avut un Ministru al Afacerilor Externe în acel moment?

- Aceasta este o intrebare care ma obliga sa speculez, dar intrucat facem un exercitiu imaginar... . Cred ca s-ar fi actionat diferit.

Desi statele europene au fost foarte divizate in ceea ce priveste conflictul din fosta Iugoslavie, Inaltul Reprezentant pentru Politica Externa si de Securitate Comuna, odata numit, a jucat un rol important in detensionarea situatiei. El a reusit sa gaseasca o solutie pasnica, sau cel putin un aranjament care sa convina tuturor partilor. Aceasta a dovedit ca, in ciuda fatului ca Uniunea Europeana nu posedea o armata, influenta ei intr-o zona de conflict putea fi totusi foarte mare. Cu toate acestea, trebuie admis ca a avea persoana potrivita in pozitia potrivita, dar fara sprijinul necesar nu constituie cea mai buna solutie. Acesta este motivul pentru care un contingent limitat operand ca un fel de „armata europeana” este necesar pentru a facilita interventia in zonele de criza.

- Ramanand in cadrul fostei Iugoslavii, cum ar fi evoluat conflictul daca Uniunea Europeana ar fi fost un stat federal?

- Un astfel de conflict ar avea sanse mici de incidenta in cadrul Uniunii Europene, chiar asa cum este ea organizata in prezent. De fapt, prevenirea razboiului intre statele membre a reprezentat insasi ratiunea pentru care Uniunea Europeana a fost creata!

Exista mai multe motive pentru care conflictele sunt mai putin posibile in cadrul granitelor Uniunii, si ma voi referi la doar cateva dintre ele: in primul rand, Uniunea Europeana si-a inceput existenta printr-un mecanism de control al industriilor razboiului creand o Inalta Autoritate asupra productiei de otel si carbune. Atazi, Uniunea evolueaza in directia unei comunitati culturale, sau mai bine zis, unei comunitati multiculturale. In acest sens, sunt promovate foarte multe programe pentru a inlesni persoanelor provenind din culturi diferite sa se cunoasca reciproc si sa descopere frumusetea si bogatia diversitatii culturale europene. Mai

mult, toate statele membre ale Uniunii Europene sunt democratii consacrate, ceea ce presupune ca ele impartasesc deja anumite valori care le ajuta sa previna razboiul intre ele. Institutiile europene au fost create atat pentru ca statele sa coopereze in propriul lor interes, cat si pentru a rezolva problemele existente. In acest scop a fost creata Curtea Europeana de Justitie; functia ei este similara rolului Curtii Federale a Statelor Unite in limitarea suveranitatii statelor.

- Ca o paranteza la discutia noastra, cum limiteaza Curtea Europeana de Justitie suveranitatea Statelor Membre?

- Ca un exemplu concret al felului in care Curtea Europeana de Justitie poate limita suveranitatea Statelor Membre europene: in cazul in care Comisia Europeana initiaza un draft legislativ asupra risipei ca parte a politicii de mediu, si este adoptata atat de Parlamentul European cat si de Consiliul de Ministri, atunci devine lege UE (numita „directiva”), si toate Statele Membre

europene sunt obligate sa o implementeze in limitele unei anumite perioade de timp. Daca vreun stat nu face acest lucru, Comisia Europeana (dupa anumiti pasi administrativi in care li se aminteste statelor de obligatiile pe care le au) are dreptul de a aduce respectivul stat in fata Curtii Europene de Justitie.

- Cum ar arata o Uniune Europeana federala?

- Ca o trecere in revista, daca Uniunea Europeana ar fi un stat federal, ar avea in mod definitiv un guvern. Acest rol ar fi preluat de catre Comisia Europeana, care ar avea puterea initiativei legislative in toate domeniile specificate in Constitutie; ar avea un Parlament bi-cameral format din actualul Parlament si din Consiliul de Ministri in care deciziile ar fi luate prin vot majoritar, asigurandu-se astfel atat eficienta decizionala, cat si transparenta discutiilor care ar fi deschise cetatenilor europeni. Curtea Europeana de Justitie, ce functioneaza deja ca o curte a unui stat

federal, ar judeca si cazurile aduse de cetatenii europeni insisi.

Pericolul ca cetatenii europeni sa se omoare intre ei in razboaie este foarte mic, daca nu inexistent in secolul nostru. Astazi amenintarile sunt mai mari decat un razboi in sine, si acesta este domeniul in care federalismul ar putea juca un rol important: prin limitarea suveranitatii statelor de a actiona singure, si prin delegarea puterii lor unui nivel supranational, Uniunea Europeana isi intareste capacitatea de a raspunde provocarilor si amenintarilor din prezent.

- Care anume sunt provocarile interne si externe cu care se confrunta Uniunea Europeana, si carora le-ar face mai bine fata daca ar fi organizata ca un stat federal?

- Uniunea Europeana este un mecanism complex. A incerca sa identifici si enumeri provocarile interne si externe este o provocare in sine!

Unele dintre provocarile interne cu care se confrunta Uniunea Europeana astazi sunt: instabilitatea fiscala, somajul, imigratia, intoleranta... . Unele dintre provocarile externe carora Statele Membre ale Uniunii Europene nu le pot raspunde singure sunt: cresterea amenintarii retelelor teroriste, proliferarea armelor, schimbarile climaterice... .

Uniunea Europeana poseda capacitatea de a influenta pozitiv lucrurile, dar ii lipseste puterea de a o face. O Uniune Europeana organizata ca un stat federal ar avea mult mai multa putere in aceasta privinta, si ar fi capabila sa si-o exerseze in mod democratic.

- Excelenta, va multumesc foarte mult pentru aceasta analiza interesanta a afacerilor externe europene! Va multumesc pentru exercitiul vizionar!

Pe drumul de intoarcere spre studioul Televiziunii Europene pentru Tineret:

- Nu imi vine sa cred ca am ajuns la sfarsitul seriei noastre documentare.
- Cand va fi gata materialul pentru tinerii telespectatori?
- Intr-o luna. Asa ca avem exact o luna la dispozitie pentru a-l prelucra si programa pe ETVY.
- De ce ai dorit sa faci acest documentar asupra federalismului european? A fost interesant, dar de ce nu un documentar despre Uniunea Europeana a Statelor Natiune?
- Ei bine, in primul rand deoarece Uniunea Europeana este o entitate complexa, dar chiar daca excluzi unul dintre elementele ce compun acea complexitate, tot nu vei putea ignora restul; pur si simplu adopti o perspectiva de analiza diferita. In al doilea rand, de ce sa nu te axezi pe proiectul politic al Uniunii Europene, care a evoluat mai incet decat proiectul economic?

- Deci ai luat initiativa acestui material singur?
- Intr-adevar, am luat initiativa singur, dar apoi am discutat-o cu altii din departament la ETVY; ei au considerat ca este o idee buna, si iata ca ne apropiem de sfarsit.
- Ce te-a facut sa crezi ca tineretul european ar fi interesat de acest subiect?
- Desi majoritatea tineretului european are multe alte activitati in afara scolii, si desi politica nu cred ca face parte din aceste activitati, cred cu tarie ca daca lumea politicii ar fi prezentata in tinuta ei eleganta si discursul ei complicat, i-ar determina pe unii sa ignore complet subiectul si sa se ocupe cu alte activitati ce par mai interesante.
- Cat ai invatat din aceste interviuri?
- Mai mult decat mi-as fi putut imagina! Stii ceva? Mi-as dori s-o luam de la inceput.
- Si eu. Totusi, trebuie sa admiti ca a fost foarte mult de lucru.

- Dar tu? Cat crezi ca ai invatat din aceste interviuri?

- Foarte mult! Partea care mi-a placut cel mai mult a fost exercitiul de viziune. Sa faci o pauza si sa incerci sa-ti imaginezi... . Cum iti imaginezi tu Europa?

- Europa viziunii mele? Visez la o Europa puternica bazata pe toleranta si diversitate culturala, care se poarta respectuos fata de generatia in varsta, si are grija de cea viitoare; o Europa care isi iubeste tineretul!

Postscript

Florina-Laura Neculai a ales un mod foarte original de prezentare a sensului si importantei federalismului european tinerei generatii. Interviuurile ei confera un plus de dinamism subiectului, care poate fi didactic, chiar plictisitor: evolutii trecute, prezente si viitoare in Uniunea Europeana. O descriere simpla, exacta si plina de viata a progresului procesului federativ in Uniunea Europeana era de multa vreme necesara. In acest sens, este folositor sa reamintim valorile fundamentale, principiile si experientele comunitatilor federative. Ignoranta in ceea ce priveste adevarata natura a federatiei este uimitoare, in special in tarile cu traditii de centralism. Aceasta a fost dovedita de dezbaterile recente asupra ratificarii Constitutiei Europene in Olanda: unul dintre argumentele folosite a fost ca tratatul constitutional ameninta existenta natiunii olandeze. Dimpotriva, o Uniune Federala nu numai ca pastreaza si garanteaza, dar si

incurajeaza identitatea si autonomia membrilor ei. Cea mai buna dovada in sprijinul acestei afirmatii este experienta statului federal elvetian, care si-a mentinut autonomia Cantoanelor de-a lungul secolelor. Asa cum arata interviurile, unul dintre principalele principii federative este echilibrul dintre autonomie si participare in procesul decizional, ca si cel dintre Uniune si diversii ei membri.

As dori sa adaug doua elemente prezentarii Florinei-Laura Neculai. Primul are in vedere raportul dintre cultura si federalism, pe de o parte, si principiile si valorile fundamentale in Europa. Al doilea anticipeaza evolutiile viitoare in raport cu inalta tehnologie. Spre deosebire de procesul de faurire a unei natiuni sau comunitati in trecut, procese bazate pe dominatie, Federatia Europeana se bazeaza pe asocierea libera si voluntara de state suverane. Este recunoasterea tuturor fiintelor umane, ca si cea a valorilor precum libertatea, democratia si drepturile omului. Un alt element

important al întemeierii Federației Europene este cultura comună și diversificată a Europei. Diversitatea, care presupune o fundație și valori comune, corespunde spiritului și naturii federalismului. Nu este surprinzător că Comisia Europeană a exprimat această nevoie prin adoptarea motto-ului „uniti în diversitate”. Acesta reflectă motto-ul elvețian “union dans la diversité”. Fără a aminti federalismul sau modul federal în care Uniunea își va exercita competențele, Constituția a adoptat motto-ul general al federalismului în Articolul IV-1 asupra simbolurilor Uniunii.

Este semnificativ să amintim că Denis de Rougemont a adăugat două dimensiuni importante definiției principiilor și virtuților federalismului: principiul subsidiarității și ideea regiunilor în cadrul Federației Europene. Pentru viitorul Uniunii Europene, este important să subliniem că abordarea federalistă corespunde, multumită formulărilor ei flexibile și creative, extraordinarei revoluții tehnologice și

folosirii pe scara larga a computerelor si a diferitelor mijloace de comunicare. Drept rezultat al acestei revolutii tehnologice, este posibila administrarea realitatii complexe a unor societati avansate, dar organizate diferit. Sprjinindu-se pe straturi diferite, Europa imbratiseaza integrarea de la cele mai mici unitati, cum sunt municipalitatile, la unitati mai mari si mai complexe, cum ar fi regiunile si statele, si culmineaza intr-un cadru interactiv federal. Deja in anii 1980, Denis de Rougemont a avut clarviziunea sa afirme ca federalismul se bazeaza pe complexitate si implica regiuni si computere.

Astazi stim ca internetul si celelalte mijloace de comunicare au influentat si vor continua sa influenteze sistemele noastre democratice si federale. Intr-adevar, se pare ca tinerii sunt mai inclinati sa consulte internetul decat sa citeasca ziarele. Internetul si televiziunea vor avea probabil un impact tot mai mare asupra societatii

noastre si a felului in care ea va functiona in viitor.

Din diferite motive, una dintre cele mai mari nevoi acum, si in viitor, este cea pentru educatie. Spre exemplu, istoria, geografia si studiul mediului inconjurator ar trebui predate intr-un mai larg spirit european. Educatia civica ar trebui predata din scoala elementara pana in universitate. De fapt, este evident ca astazi una dintre preocuparile majore ale Uniunii Europene este dezvoltarea de contacte si dialoguri cu cetatenii si asociatiile lor. In acelasi timp, o noua metoda, introducand stiinta si gandirea stiintifica, este aplicata in scolile primare. Doi Laureati ai Premiului Nobel in Fizica, Leo Lederman si Georges Charpak, au gandit o noua abordare a stiintei prin experimente. In acest fel, copiii invata cum sa formuleze ipoteze si sa produca dovezi. Drept rezultat, copiii isi dezvoltă spiritul muncii in echipa, al discutiilor colective si al dialogurilor bazate pe argumente si fapte. Dupa cum s-a observat frecvent, aceasta

reprezinta probabil nu numai o revolutie adevarata in educatia traditionala, dar si o invatare a democratiei bazata pe principiile recunoasterii reciproce si a respectului. Se spera ca aceasta abordare va ajuta la diminuarea violentei si a conflictelor in scoli, si, deci, in societate. Aceasta este in mod special important pentru multiplele elemente etnice, religioase si lingvistice care caracterizeaza societatile europene.

Mie mi se pare evident ca educatia, impreuna cu valorile si principiile, reprezinta fundamentul cautarii noului federalism in Europa. Sunt convins ca urmatoarea carte a Florinei-Laura Neculai se va concentra pe aceste subiecte, ce mi se par fundamentale pentru viitorul federal al Europei.

Prof. Dusan SIDJANSKI

FORMULAR de impresii si sugestii

Acum ca ai citit aceasta carte si ii cunosti continutul, poti avea de facut comentarii pozitive si/sau negative, intrebari de pus, si mai presus de orice ai putea dori sa-ti aduci propria contributie! Cu gandul la o viitoare editie imbunatatita a acestui text ce nu va fi supusa constrangerilor inerente unui proiect, trimite-ti te rog comentariile la urmatoarea adresa:

bookconfederalism@yahoo.com

Aceasta carte este accesibila si pe internet de unde poate fi downloadata gratis. Cartea mai poate fi gasita in alte limbi pe website-ul Uniunii Federalistilor Europeeni la urmatoarea adresa:

www.federaleurope.org

Astept cu nerabdare impresiile tale!

Florina-Laura NECULAI